

The Role Of Architectural And Engineering Creations In Tourism

Cemalettin TERZİ¹, Ali GÜRBÜZ¹

Recep Tayyip Erdoğan University, Department of Civil Engineering, Rize, Turkey
Corresponding Author email: cemalettin.terzi@erdogan.edu.tr

Keywords:

Structural
engineering
Architectural Works
Structures and
Tourism

Abstract

Throughout history, engineering creations have been associated with the level of development of cities and have played a role as tourism items. But in recent years, a new trend called "Bilbao Impact" has emerged and it has shown to the whole world that not only historical buildings but also new works are in tourism. The main purpose of this study is to show the contribution of tourism and engineering creations. For this purpose, the examples of Dubai and Batum cities were examined and the effects of the buildings on the number of visitors visiting the city were examined. The situation in our country is also briefly evaluated in the scope of the study.

6

Mimari Ve Mühendislik Eserlerin Turizmdeki Rolü

Anahtar Kelimeler;

Yapı Mühendisliği
Mimari Eserler
Yapı ve Turizm

Özet

Mühendislik eserler tarih boyunca şehirlerin gelişmişlik düzeyiyle ilişkilendirilmiş ve birer turizm ögesi olarak rol oynamışlardır. Fakat son yıllarda "Bilbao Etkisi" olarak adlandırılan yeni bir akım doğmuş ve sadece tarihi yapıların değil yeni yapılan eserlerin de turizmde rol sahibi olduğunu bütün Dünya'ya göstermiştir. Bu çalışmanın temel amacı da özellikle mimarlık ve mühendislik eserlerin turizme yaptığı katkıları ortaya koymaktır. Bu amaçla Dubai ve Batum şehirlerinden örnekler verilerek inşa edilen binaların şehri ziyaret eden turist sayıları üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Ülkemizdeki durum da çalışma kapsamında kısaca değerlendirilmiştir.

1 GİRİŞ

Mimari ve mühendislik eserlerin turizm açısından her dönemde bir cazibesi olmuştur. Tarih boyunca ileri medeniyetler, inşa ettikleri mühendislik eserlerle kendilerini kabul ettirmişlerdir. İnşaat mühendisliğinin İngilizce 'de "Civil Engineering" yani medeniyet mühendisliği olarak anılmasının temel sebebi de budur. İnsanlar kendi yaşadıkları şehirlerden daha gelişmiş şehirleri ziyaret etmek oralarda vakit geçirmek istemektedirler. Mimarlıkta "Bilbao Etkisi" olarak ifade edilen akım, şehir planlamasının önemine dikkat çekilmesine sebep olmuştur (Plaza, 2007). Son yıllarda Avrupa'da hızla ilgi görmüş ve Dünya'nın başlıca şehirlerine yayılmaya başlamıştır. Mimari ve mühendislik eserlerin turizmdeki önemini fark eden Londra, Barselona, Dubai gibi pek çok şehir, mimari eserleri ile medyada yer alarak, bu yönde bir turizm akımı başlatmışlardır [Güzer, 2007; Yıldız ve Akbulut, 2013].

Tablo 1, günümüzde en çok ziyaret edilen şehirlerin yıllara göre turist sayılarını ve şehri ziyaret eden turistlerin şehre kazandırdığı döviz miktarlarını Amerikan Doları cinsinden göstermektedir (Erenhouse, 2017).

Tablo 1 Dünya'da En Çok Ziyaret Edilen Şehirlerin Yıllara Göre Turist Sayıları Ve Ziyaretçilerin Ülkeye Bıraktıkları Döviz Miktarı (Erenhouse, 2017).

ŞEHİR	ULUSLARARASI ZİYARETÇİ SAYILARI (Milyon)						2016 Yılı Ziyaretçi Harcamaları
	2012	2013	2014	2015	2016	2017 (Tahmin)	
Thailand	15.82	17.47	17.03	19.59	19.41	4.0%	\$14.1
United Kingdom	15.46	16.81	17.40	18.58	19.06	5.0%	\$16.1
France	15.76	17.20	17.19	16.99	15.45	4.4%	\$12.0
UAE	10.95	12.19	13.21	14.20	14.87	7.7%	\$28.5
Singapore	11.10	11.90	11.86	12.05	13.11	2.6%	\$15.7
USA	10.92	11.38	12.02	12.30	12.70	-2.4%	\$17.0
South Korea	8.36	8.60	10.14	9.34	12.39	0.4%	\$9.4
Malaysia	9.63	9.89	11.69	11.14	11.28	7.2%	\$7.2
Japan	4.89	5.40	7.68	10.35	11.15	12.2%	\$11.3
Turkey	8.82	9.87	11.27	11.91	9.16	0.9%	\$5.8
Hong Kong (SAR) China	8.37	8.26	8.36	8.35	8.86	4.5%	\$6.1
Spain	6.91	7.18	7.42	7.69	8.36	6.5%	\$8.9
Netherlands	6.10	6.65	7.35	7.70	8.36	4.3%	\$4.5
Italy	6.88	6.99	7.30	8.13	8.17	3.2%	\$4.9
Chinese Taipei	4.70	5.83	6.38	6.85	7.35	5.5%	\$9.9
Italy	6.66	6.66	6.76	7.05	7.09	3.2%	\$4.5
Japan	2.41	3.32	4.22	5.94	6.98	12.7%	\$4.0
Austria	5.38	5.55	5.85	6.21	6.42	3.3%	\$4.4
China	6.04	5.71	5.89	6.06	6.38	3.2%	\$5.3
Czech Republic	4.92	5.05	5.32	5.71	6.11	4.5%	\$2.9

Tablo 1'deki ülkelerden özellikle Birleşik Arap Emirlikleri'nin yüzölçümü, coğrafi yapısına karşın yıllık turist sayısı oldukça ilginçtir. Birleşik Arap Emirlikleri'nin turist sayısının tamamına yakını Dubai Şehri'ni görmeye gelen turistlerden oluşmaktadır. Tablo 1'deki veriler 2016 yılına kadar verilmiş olsa da Dubai şehri için 2017 tahmininin tuttuğu ve 2019 yılı verilerine bakıldığında da şehrin sıralamadaki yerini koruduğu görülmektedir. Türkiye Basın İlan Kurumu verilerine göre Dubai şehri 2019 yılında Dünya genelinde en çok ziyaretçi ağırlayan 4. Şehir olmayı başarmıştır. Basın İlan Kurumu verilerine göre daha da ilginç olanı bu sıralama şehri ziyaret eden turistlerin o şehirde yaptıkları döviz harcamalarına göre revize edildiğinde Dubai şehri birinci sıraya yükselmektedir. Böylece 2019 yılında Dünya'da en yüksek turizm geliri elde eden şehir unvanını ele geçirmiştir. Çöl ikliminin hakim olduğu çorak topraklardan oluşan ve sadece 4.000.000km²'lik küçük bir yüzölçümüne sahip bu şehrin Turizm'de nasıl bu kadar yükseldiği incelenmesi gereken bir konudur. Örnek olması için Ülkemizdeki Turizm potansiyeli yüksek illerimizden; Rize ilimiz de Dubai gibi yaklaşık 4.000.000km²'lik bir yüzölçümüne sahiptir. Havaşı, iklimi ve doğal güzellikleriyle eşsiz bir coğrafyada bulunan Rize ilimiz Dubai ile neredeyse aynı yüzölçümüne sahip olmasına karşın yıllara göre turist sayıları Tablo 2'de görüldüğü gibidir.

Tablo 2. Rize İli İçin Yıllara Göre Yabancı Turist Sayıları
(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

YIL	TURİST SAYISI
2007	57.975
2008	58.415
2009	58.729
2010	69.407
2011	61.217
2012	61.675
2013	68.417
2014	71.116
2015	73.459
2016	76.059
2017	105.404
2018	121.171
2019	134.173

Ebette turizm başarısında İstanbul ve Antalya gibi Dubai şehrinin ziyaretçi sayılarıyla rekabet halindeki şehirlerimiz de mevcuttur. Fakat bu makalede dikkat çekilmek istenen konu; pilot bir bölgede yapı mühendisliği ile turizme sağlanabilecek katkıyı ortaya koymaktır. Bu

bağlamda en iyi örneklerden biri olarak karşımıza çıkan Dubai şehri ele alınmıştır. Dubai yönetiminin ülkeye döviz akışını sürdürmek için yapı mühendisliği ve mimarlığı kullanması önemli bir hamle olmuştur. Büyük oranda Mimari ve mühendislik eserleriyle cazibe merkezi haline gelmiş olan Dubai, sürdürülebilir turizm politikaları sayesinde senelerdir Dünya'nın en çok turist çeken 10 şehri arasındaki yerini korumayı başarmaktadır. Her yıl bir önceki seneye oranla daha fazla turist ziyaret ettiği şehrin yıllık ziyaretçi sayısı 15 milyonu aşmıştır ve hızla artmaya devam etmektedir.

2. DUBAİ ÖRNEĞİ

Dubai şehri turizm açısından ele alacak olursak büyük bir başarı hikâyesine sahip olduğunu görürüz. Çünkü Birleşik Arap Emirlikleri henüz çok yeni bir devlettir. 1971 yılında bağımsızlığını ilan etmiş, bugün iç işlerinde bağımsız, dış işlerinde devlet başkanına bağlı olarak yönetilen 7 emirlikten oluşmaktadır. 7 Emirliğin yerleşimi Şekil 1'deki haritada görüldüğü gibidir (Google Maps).

Şekil 1. Birleşik Arap Emirlikleri Haritası

Dubai şehri; Birleşik Arap Emirlikleri'nin başkenti olmadığı gibi ülkenin en büyük emirliği de değildir. Dubai'nin diğer emirliklerden daha hızlı gelişmesinin sebebi sadece petrol gelirleri olarak düşünülürse bir çelişki ortaya çıkar. Çünkü Dubai petrol kaynakları bakımından da ülkenin en zengin emirliği değildir. Aksine bugün gelinen noktada; 2015 verilerine göre Dubai'de petrol gelirleri toplam gayrisafi milli hasılanın %7'sini oluştururken

turizm gelirleri %22'lik payla petrol gelirlerini 3'e katlamıştır (Tanıl, 2015). Elbette ilk etapdaki turizm yatırımları petrol gelirlerinden sağlanan finansman ile başlatılmıştır. Fakat bu tek başına bu finansman çölün ortasındaki küçük bir şehri Dünyanın en çok ziyaret edilen 5. Şehri yapmaya yetmez. Dünya'da çok daha cazip coğrafyalarda yer alan çok daha büyük devletler daha büyük bütçeler ayırsa bile bu başarıyı elde edemeyebilirler.

Şehrin elde ettiği bu büyük turizm başarısı yatırılan sermayeden daha çok şehir yönetiminin uyguladığı turizm politikaları sayesinde. Çok yakın bir geçmişe kadar sadece bir tane plaj oteli ve sınırlı turizm kaynakları olan bir çöl kenti, doğru turizm politikaları, doğru planlama, tanıtım ve markalaşma çalışmaları ile bir turizm markası haline getirilmiştir.

Bu makalenin dikkat çekmek istediği nokta ise Dubai'nin turist çekmek için kullandığı turizm araçlarıdır. Dubai'nin reklam yüzü yani turistler için bu şehri cazip hale getiren unsurlar incelendiğinde şehrin en önemli tanıtım araçlarının modern mimari ve mühendislik yapıları olduğu göze çarpmaktadır. Şekil 2'de 1990 ve 2003'te aynı noktadan çekilmiş iki fotoğraf karesi görülmektedir.

Şekil 2. Dubai'de bir caddenin 1990 ve 2003'de aynı noktadan çekilmiş fotoğrafları

İlk bakışta iki fotoğraf arasındaki muazzam değişim gözleri şaşırtabilir. Çünkü 13 yıl bir şehir için çok kısa bir zaman dilimidir. Fakat fotoğraf dikkatli incelendiğinde; yapılaşmanın aslında tek bir caddede yoğunlaştığı görülecektir. 13 yıl bugünkü inşaat mühendisliği teknolojisi ile küçümsenecek bir zaman dilimi değildir. Burada önemli olan nokta doğru planlama ile Kentin görünen yüzünü pozitif yansıtmaktır. Dubai genelinde izlenen politika da bu şekildedir. Sembol olarak seçilen birkaç caddede modern mimari ile hızlı biçimde planlı bir yapılanma gerçekleştirilmiş, ardından marka olarak seçilen binalar reklam faaliyetleri ile Dünya'ya tanıtılmıştır. Dubai'nin 90'lı yıllardaki markası denizin içinde inşa edilmesi ve 7

yıldıza sahip olmasıyla ünlü Burj al Arap otelidir. 2000’li yıllarda bu marka Palmiye şeklindeki adalar olmuştur. Bugün ise Dubai’yi ziyaret edecek olan turistlerin ilgi odağı Dünya’nın en yüksek binası olarak markalaşan Burj Khalifa binasıdır. Elbette her geçen gün artan turist sayısı ve buna bağlı olarak her yıl artan turizm gelirlerine alışmış olan şehir, cazibesini kaybetmemek için çalışmaya devam etmektedir.

3. BATUM ÖRNEĞİ

Dubai örneği; turizmde mimarlık ve mühendislik eserlerin sağladığı başarıyı açıkça ortaya koymakla birlikte uç bir örnek olarak görülebilir. Petrol gelirleri ve zengin iş adamlarına sahip bir şehir yerine ekonomik imkânları daha kısıtlı bir şehir için de inceleme yapmak faydalı olacaktır.

Batum şehri; 2004 yılında turizme yönelik başlattığı şehir projesi ile kent merkezindeki yapıları restore ederek bir şehir silueti oluşturmuştur. Yeni yapılacak projelerde şehrin genel görüntüsünü bozmayan özgün projelere önem vermiştir. Bu çabaları ile Batum şehri turizmde önemli başarılar elde etmiştir. Yapılan araştırmalar; 2004 yılında 150.000 turist ile başlanan proje sayesinde, 8 yılda ziyaretçi sayısının 10 kat artarak 2012’de 1,5 milyona ulaşıldığını belirtmektedir (Tanıl, 2015).

Şekil 3’te Batum şehrinin gece denizden çekilmiş bir fotoğrafı görülmektedir.

Şekil 3. Batum Şehrinin Denizden Görünüşü (Akkuş, U., 2015).

Şekil 3’teki fotoğraf turistler için gezi rehberliği amacıyla yayınlanmış bir web sayfasında yer almakta, yani Batum şehrinin turist sayısını artırmak için kullanılmaktadır. Aynı fotoğrafa inşaat mühendisliği açısından bakıldığında ise Batum’un mimari turizm politikası

anlaşılabilir. İnşaat mühendisliği açısından çağın ilerisinde bir teknoloji ile üretilmiş çok yüksek maliyetli binalar değil, optimum maliyetli fakat her biri kendine özgü mimariye sahip ve birbirleriyle iyi konumlandırılmış binalar görülmektedir.

Batum örneği açıkça göstermektedir ki; mühendislik-mimarlık eserler iyi planlanır ve inşa edilirse hem şehri daha yaşanabilir hale getirecek hem de turizme önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

4. SONUÇ

Bilindiği gibi asırlar önce bile Dünya nüfusunu kendisine doğru çeken büyük medeniyetler, inşa ettikleri sembol yapılar ile tanınmaktaydı. Şehirlerin mühendislik ve mimarlık eserler aracılığı ile çekim merkezi haline dönüşümü tarih boyunca olduğu gibi bugün de devam etmektedir. Bu çalışmada ekonomik güç olarak birbirinden zıt iki şehir örnek olarak seçilmiştir. Fakat bu örnekleri çok daha artırmak mümkündür. Dubai ve Batum şehirlerinin örnek olarak verilmesindeki amaç şudur; hem mühendislik-mimarlık eserlerin turizmdeki büyük başarısını ortaya koymak hem de bütün bu başarıların sadece ekonomik güçle ilişkilendirilmesini önlemektir. Şekil 4'teki fotoğraf bu amacı net biçimde özetlemektedir.

Şekil 4. Batum'da yer alan bir restoran binası (Tripadvisor, 2020).

Fotoğraftaki ters devrilmiş gibi görünen bu 2 katlı binanın mimarisi, minimum bütçe ile maksimum etki prensibine kusursuz bir örnektir. Batum'da yer alan bu yapı önünden geçen bütün turistlerin ilgisini çekmeyi başarmaktadır. Şehirdeki ziyaretçiler aslında son derece mütevazı bu yapının önünde fotoğraf çektiği için günün çoğu vakti sıra beklemek zorunda kalmaktadır. Binaların maliyeti ile elde ettiği ilgi ve ziyaretçi arasındaki ilişki dikkate alınır, Şekil 4'teki bu bina maksimum başarıya ulaşmış bir örnek teşkil etmektedir.

Ülkemizde ise mimari ve mühendislik eserlere dayalı turizm sadece tarihi yapılarla sınırlı kalmıştır. Binalarımız Dünya ortalamasının çok üzerinde bir hızla çoğalmasına rağmen çarpık yapılaşma sorunu hem yerleşim yeri sakinlerini olumsuz etkilemekte hem de şehirlerimizin turistik değerini azaltmaktadır. Konuyla ilgili olarak Şekil 5'teki fotoğraf Rize örneğini yansıtmaktadır.

Şekil 5. Rize Şeyh Camii ve Çevresi (Kavalcı, 2014)

Fotoğrafta Rize il merkezindeki sembol sayılabilecek az sayıdaki eserden biri olan Şeyh Camii görülmektedir. Fakat cami; çevresindeki plansız ve düzensiz yapılanmanın arasında kendisini sergileyememektedir. Şekil 5'teki fotoğraf şehrin en merkezi yerlerinden birini göstermektedir. Fotoğrafta görüldüğü gibi şehir merkezindeki yapılar hem eski hem de çok sıradan bir mimaride inşa edilmiştir. Bütün şehrin bu şekilde inşa edilmesi turistlerin ilgi çekmekten çok uzak, göze hitap etmeyen bir şehir silueti oluşturmaktadır

REFERANSLAR

- Akkuş, U. (2015). <http://gezenkelebek.com/benim-objektifimden-batum-ve-tiflis-teyim/>
- Erenhouse, R. (2017). "Master Card, 2017 Global Destination Cities Index", September.
- Esnek, F. (2019). Türkiye Basın İlan Kurumu, Eklenme: 6 Eylül 2019 - 11:07 / Son Güncelleme: 6 Eylül 2019 - 11:07. <https://www.bik.gov.tr/dunyanin-en-cok-turist-cek-en-sehirleri-aciklandi/>
- Güzer, C. A. (2007). "Sahibinden Mimarlık", Mimarlık, DOSYA: MİMARLIK TURİZMİ: Turizmin Nesnesi Olarak "Mimarlık" Sayı: 336, Temmuz-Ağustos, 2007.
- Kavalcı, B. A. (2014). Rizevizyon Medya, "Rize Şeyh Camii Yeniden İbadete Açılıyor". <http://www.rizevizyon.com/haber/rize-seyh-camii-bu-yil-ibadete-aciliyor-/2116/>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Turist İstatistikleri. <https://rize.ktb.gov.tr/TR-141221/turist-istatistikleri.html>
- Plaza, B. (2007). "The Bilbao effect (Guggenheim Museum Bilbao)" MUSEUM NEWS Volume: 86 Issue: 5, SEP-OCT 2007. American Association of Museums.
- Tanıl, G., (2015). "DEVELOPMENT OF TOURISM IN BATUMI AND ITS IMPACTS ON REGIONAL DEVELOPMENT" Doğu Üniversitesi Dergisi, 16 (1) 91-107, 2015.
- Tripadvisor, (2020). https://www.tripadvisor.com.tr/ShowUserReviews-g297576-d3539557-r266233060-The_White_Restaurant-Batumi_Adjara_Region.html
- Yıldız, S., Akbulut, M. T., (2013). "CURRENT TRENDS IN DEVELOPING URBAN TOURISM" International Journal of Architectural Research- Archnet-IJAR, Volum 7 (2), 297-310,